

ลำดับขั้นตอนของการศึกษา

อ.สุภีร์ ทুমทอง

๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

ลำดับขั้นตอนของการศึกษา

๑. หลักสามัญญผลที่เห็นทันตา
๒. ปฏิจสมุปบาทสายปฏิบัติ
๓. ไตรสิกขา

๑. หลักสามัญญผลที่เห็นทันตา

คำถามของพระเจ้าอชาตศัตรู

สกกา ปน ภนฺเต อญฺปิ ติฏฺเฐ ว ฌมฺเม **สนฺติฏฺฐิกํ**

สามญฺผลํ ปญฺเปตฺตํ อิมํหิ สนฺติฏฺฐิกํหิ สามญฺผลํหิ

อภิกฺกนฺตตรญฺจ ปณฺีตตรญฺจ. (ที.ส. ๕/๑๘๕ สามัญญผลสูตร)

พระพุทธเจ้าประกาศ**พรหมจรรย์**

พระผู้มีพระภาคตรัสตอบ

อิธ มหาราช ตถาคโต โลเก อุปปชชติ อรหํ

สมมาสมพุทฺโธ ... โส ฌมมํ เทเสติ อาทิกถฺยานํ

มชฌกถฺยานํ ปรีโยสานกถฺยานํ สาตถํ สพฺยณฺชนํ

เกวลปรีปฺณฺณํ ปรีสุทฺธํ **พฺรหฺมจริยํ** ปกาเสติ.

(ที.สี. ๕/๑๕๐)

กรรมกับพรหมจรรย์

๑. ปุราณกมฺม
 ๒. นวกมฺม
 ๓. กมฺมนิโรโธ
 ๔. กมฺมนิโรธคามินิ ปฏิปทา
- (กมฺมนิโรธสูตร สํ.สพ. ๑๘)

กรรมกับพรหมจรรย์

ยโต โข ภิกขเว อริยสาวโก เอวํ กมฺมํ ปชานาติ,
เอวํ กมฺมานํ นิตานสมฺภวํ ปชานาติ, เอวํ กมฺมานํ
เวมตฺตตํ ปชานาติ, เอวํ กมฺมานํ วิปากํ ปชานาติ,
เอวํ กมฺมนิโรธํ ปชานาติ, เอวํ กมฺมนิโรธคามินี
ปฏิปทํ ปชานาติ, โส อิมํ นิพฺพเชติกํ **พรหมจรรย์**
ปชานาติ **กมฺมนิโรธํ**. (นิพฺพเชติกสูตร อ.ฉก.ก.)

ข้อปฏิบัติตามแนวสามัญญผล

โธ เอวํ ปพฺพชิตฺตํ สมนํโน ปาติโมกฺขสํวรํวฺโถ วิหฺรติ
อจาโร โคจรสมฺปนฺโน, อณุมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสาวิ,
สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส, กายกมฺมวจิกมฺเมน
สมนฺนาคโถ กุสเลน, ปริสุทฺธาชีโว, สีลสมฺปนฺโน,
อินฺทริเยสฺส กุตฺตทฺวาโร, สติสมฺปชฅเณน สมนฺนาคโถ,
สนฺตุญฺโจะ. (ที.สี. ๘/๑๕๓)

ศีล-สิกขาปท

สิกขาปท – ข้อหรืออุบายวิธีสำหรับฝึกฝนจิตใจให้ดำเนิน
ไปตามสิกขา

ศีล – คุณธรรมระดับหนึ่งในจิตที่บ่งบอกว่าจิตเริ่มมีสิกขา
โดยวัดจากการที่จิตสามารถละกิเลสอันเกิดจากความเห็น
แก่ตัวที่หยาบๆ ได้

๑.๑ สीलสมุปนุโน

อิธ มหาราช ภิกขุ ปาณาติปาตํ ปหาย **ปาณาติปาตา**

ปฏิวีรโต โหติ, นีหิตทณฺโท นีหิตสตุเถ ลชฺชี่

ทยาปนุโน สพฺพปาณภูตहितานุกมฺปิ วิหฺรติ.

มุสาวาทํ ปหาย **มุสาวาทา** ปฏิวีรโต โหติ สจฺจวาที

สจฺจสนฺโธ เถโต ปจฺจยิโก อวิสฺวาทโก โลกสุตฺ.

๑.๑ สัตถสมุปนุโน

สมุขปฺปลาปํ ปหาย สมุขปฺปลาปา ปฏิวิโรโต โหติ
กาลวาที ภูตวาที อตุตฺตวาที ฐมฺมวาที วินยวาที,
นิธานวตฺตี วาจํ ภาสิตา โหติ กาเลน สาปเทสํ
ปริยฺนตวตฺตี อตุตฺตสญฺหิตํ.

จูปศีล มัชฌิมศีล มหาศีล (ที.สี. ๕/๑๕๔)

อานิสงส์ ของ สีสมนุปนุโน

อด โข โส มหาราช ภิกขุ เอว สีสมนุปนุโน

น กุโตจิ ภย สมนุปนุสนติ, ยทิต สีสสวรโต ...

โส อิมินา **อริเยน** สีสกขนุเชน สมนุนาคโต **อชฉตต**

อนวชชสุข ปฏิสเวเทติ.

(ที.สี. ๘/๒๑๒)

๑.๒ อินุทริเยสุ कुतुत्तुवारो

อิธ महाराज गिगु **जगुनुना** रूपं **तिसुवा** न निमित्तकुकाहि
लोहि नानुपुयलुचनकुकाहि; यतुवारिग्रणमेनं जगुनुनुरियं
ओसुत्तं विहरनुत्तं ओगिखुमाओमनसुसा पापका ओकुसला
रुममा ओनुवासुसवेयुं; तसुस सुवराय पणुिपशुचति,
रकुखति जगुनुनुरियं, जगुनुनुरिये **सुवरं** ओापशुचति.

(ที.सी. ๕/๒๑๓)

๑.๒ อินุทริเยสุ कुตुत्तुวาโร

โสเตน สททำ สุตฺวา ... ฆาเนน คนุชฺ ฆายิตฺวา ...

ชีวฺหาย รสํ สายิตฺวา ...

กาเยน โผฏฐพฺพํ ผุสิตฺวา ...

มนสา ฌมมํ วิญญาย ... ตสฺส สํวราย ปฏฺฐิพชฺชติ,

รกฺขติ มนินุทริยํ, มนินุทริเย สํวรํ อापชฺชติ.

(ที.สี. ๕/๒๑๓)

รักษาจิตอย่างเดียว

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอการกฺโข โหติ.

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ **สตารกฺเขน เจตสา** สมนฺนาคโต โหติ.

เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอการกฺโข โหติ.

(อ.ทสก. ๒๔/๒๐)

อานิสงส์ ของ อินุทริเยสุ คุดุตทวาโร

โส อิมินา อริเยน อินุทริยส์วเรน สมมนาคโต

อชฌตต์ อพฺยาเสกสุขํ ปฏิสเวเทติ.

(ที.สี. ๕/๒๑๓)

๑.๓ สติสมุပ္ชฌุเณน สมนุนาคโต

อิธ มหาราช ภิกขุ

อภิกกนฺเต ปฏิกกนฺเต **สมุปนฺนการี** โหติ,

อาโลกิตฺเต วิลอกิตฺเต สมุปนฺนการี โหติ,

สมมิลฺลชิตฺเต ปสาริตฺเต สมุปนฺนการี โหติ,

สํมาภูิปตฺตจิวรรชารणे สมุปนฺนการี โหติ,

๑.๓ สติสมุပ္ชฌณเณ สมนุนาคโต

อสิเต ปีเต ขายีเต สายีเต สมุปนชฌนการี โหติ,

อุจจารปสฺสาวกมฺเม สมุปนชฌนการี โหติ,

คเต จฺฐีเต นิสินฺเน สุตฺเต ชาครีเต ภาสิเต

ตุณฺหีภาเว **สมุปนชฌนการี** โหติ.

(ที.สี. ๘/๒๑๔)

๑.๔ สมนุตฺตวจิ

อิธ มหาราช ภิกขุ สมนุตฺตวจิ โหติ กายปริหาริเกน
จิเวน กุจฺฉิปริหาริเกน ปิณฑปาเตน; โส เยน
เยเนว ปกฺกมตี สมหาทาเยว ปกฺกมตี.

(ที.สี. ๘/๒๑๕)

๑.๕ นีวรณุปุพพาน

โส อภิชฌํ โลกํ ปหาย วิคตอภิชฌณํ เจตสา วิหริตี,
อภิชฌมาย จิตฺตํ ปริโสเชติ; พุยาปาทปโทสํ ปหาย
อพุยาปนฺนจิตฺโต วิหริตี สพฺพปาณญุตฺติตานุกมฺปิ,
พุยาปาทปโทสา จิตฺตํ ปริโสเชติ; ถีนมิทฺธํ ปหาย
วิคตถีนมิทฺโธ วิหริตี อาโลกสญฺญี สโต สมฺปชาโน,
ถีนมิทฺธา จิตฺตํ ปริโสเชติ;

๑.๕ นีวรณุปทาน

อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย อนฺนุทฺธโต วิหฺรติ อชฺฉตฺตํ
วูปสนฺตจิตฺโต, อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ ปริโสเชติ.

วิจิกฺขณฺ ปหาย ตินฺนวิจิกฺขโน วิหฺรติ อกถํกถิ
กุสเสสุ ฐมฺเมสุ, วิจิกฺขณาย จิตฺตํ ปริโสเชติ.

(ที.สี. ๘/๒๑๗)

ละกิลเลสด้วยปัญญา

โลโก ภิกขเว เนว กายน ปหาตพุโป โน วาจา
ปญญาทิสฺวา ทิสฺวา ปหาตพุโป.

โทโส ภิกขเว ...

โมโห ภิกขเว ...

(อ.ทสก. ๒๔/๒๓)

๑.๖ สมာธิ

ตสุสิเม ปญจ นีวรณ ปหิเน อตฺตนิ สมนุปลสฺสโต
ปาโมขฺขํ ชายติ, ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ, ปีติมนสฺส
กาโย ปสฺสมุภติ, ปสฺสทุชกาโย **สุขํ** ปฏฺฐิสฺสเวเทติ,
สุจินโน จิตฺตํ **สมาริยติ**. (ที.สี. ๘/๒๒๕)

ปฐมฌาน - จตุตถฌาน

๑.๗ วิปัสสนา

โส เอวํ สสมาहित จิตฺเต ปริสุทฺธเช ปรีโยทาเต
อนงฺคเณ วิคตฺวปกฺกิลเส มุทฺฎฺฐเต กมฺมนิเย จฺฐิเต
อาเนญชปฺปตฺเต **ฌานทสฺสนาย** จิตฺตํ อภินิหฺรติ
อภินินฺนาเมติ;

๑.๓ วิปัสสนา

โส เอวํ ปชานาตี ‘อัยํ โข เม กาโย ฐปี

จาตุมฺมหาภูติโก มาตาเปตฺตีกสมฺภโว โอตฺนกุมาสุปฺจโย

อนิจฺจุจฺฉาตฺนปริมทฺตฺนเกทฺนวิทฺธํสนฺธมฺโม, อิทฺถจ ปน

เม วิณฺญาณํ เอตฺถ สิตํ เอตฺถ ปฏฺฐิทฺธนุ’ตี.

(ที.สี. ๘/๒๓๔)

๑.๘ โลกียอภิญญา ๖

๑. มโนมยิทฐิฌาณ

๒. อิทฐิวิธฌาณ

๓. ทิพฺพโสตฌาณ

๔. เจโตปริยฌาณ

๕. ปุพฺเพนิวาसानุสฺสติฌาณ

๖. ทิพฺพจกฺขุฌาณ

๑.๕ อาศวกุขยฌาน

โส เอวํ สสมาहित จิตฺเต ปริสุทฺธเช ปรีโยทาเต
อนงฺคเณ วิคตฺวปกฺกิลเส มุทฺถุเต กมฺมนิเย จิตฺเต
อานนฺชปฺปตฺเต, **อาศวานํ ขยฌานาย จิตฺตํ**
อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ;

๑.๕ อาศวกุขยถาณ

โส ‘อิทํ ทุกุขนุ’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ ทุกุขสมุทโย’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ ทุกุขนิโรโร’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ ทุกุขนิโรธคามินิ ปฏูปทา’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ;

๑.๕ อาศวกุขยถาณ

‘อิเม อาสวา’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ อาสวสมุทโย’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ อาสวานิโรโร’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ,

‘อัยํ อาสวานิโรธคามินิ ปฏฺฐิปทา’ติ ยถาภูตํ ปชานาติ;

จบพรหมจรรย์

ตสฺส เอวံ **ชานโต** เอวံ **ปสฺสโต** กามาสวาปี **จิตฺตํ**
วิมฺขจฺติ, ภวาสวาปี **จิตฺตํ** วิมฺขจฺติ, อวิชฺชาสวาปี
จิตฺตํ วิมฺขจฺติ; วิมุตฺตสฺมี 'วิมุตฺตมิ'ติ **ฌานํ** โหติ;
'จีณา ชาติ; วุสฺสิตํ พุรฺหมจฺริยํ; กตํ กรณฺิยํ;
นาปรํ อิตฺถตฺตยา'ติ ปชานาติ.

(ที.ที. ๘/๒๔๘)

จบหลักสามัญญผลที่เห็นทันตา
สวัสดีครับ

